

A Manel Marí, per sempre

per Isidor Marí

Encara ens resistim a creure que Manel Marí no estigui entre nosaltres, optimista i cordial com sempre. I ens aferram als records de la seua amistat i sobretot als seus poemes, perdurables. Tanmateix, els records i les paraules que vam compartir, ara adquireixen un sentit diferent, a voltes estranyament premonitori.

En la mesura que poden ser significatius i compartits també per altres persones pròximes a Manel Marí, si m'ho permet l'hospitalitat de les pàgines de la revista *Eivissa*, deixaré constància dels meus darrers contactes amb en Manel, que giren entorn del seu darrer poemari, *Tavernàries*. Esperem que altres poemes inèdits encara arribaran, més endavant...

El mes d'abril del 2015, en Manel m'enviava una versió no definitiva del llibre —«una criatura que va prenent forma», deia— perquè volia conèixer la meua opinió. Segurament també havia volgut recollir el parer d'altres persones, una mostra clara de la seua exigència.

Uns dies després li vaig respondre, amb alguns comentaris, sobretot lingüístics i de detall, perquè des del primer moment vaig veure que el llibre —com en general tots els poemes de Manel Marí— tenia un plantejament molt consistent, tant pel rigor formal com pel món poètic que s'hi manifestava. Per això acabava la meua resposta dient-li «no em facis més cas del necessari.»

El llibre va fer el seu camí, i poc després guanyava el premi València 2016, de la Institució Alfons el Magnànim. L'estiu passat, aprofitant que els dos coincidíem a Eivissa, en Manel va tenir l'amabilitat d'oferir-

Portada del poemari *Tavernàries*, de Manel Marí, Premi València Alfons el Magnànim de Poesia 2016.

Premi València
Alfons el Magnànim
de Poesia

bromera poesia

Manel Marí

Tavernàries

Beveu, beveu, lectors, abans d'escrutar l'ànim amb què el vi inventaria verins i altres pregàries, no deixeu que l'estat ben mirat de la raça us estalviï el pols accelerat del dubte...

me'n un exemplar dedicat i de convidar-me a les presentacions de *Tavernàries* a la nostra Eivissa. Primer en un entorn íntim, el 16 d'agost —a casa del també malaguanyat Xicu Lluç, amb la seua companya Elena González, Pau Serradell i un cercle d'amistats fortes i extenses— i uns dies després públicament a «Sa Nostra» Sala de Cultura, una ocasió en què en Manel em va demanar de prendre la paraula al seu costat. Ara rellegesc aquell text, i em produeix una es-

tranya emoció veure el sentit que adquireixen avui alguns dels comentaris. Això és el que vaig dir del llibre i de Manel Marí:

«He acceptat amb molt de gust la invitació que em va fer en Manel Marí de presentar-vos avui el seu darrer llibre, *Tavernàries*, per la confiança i l'amistat que això representa, i per la mateixa qualitat del recull.

Com deveu saber, a part del cognom, no m'uneix amb en Manel més

parentiu que la poesia i la llengua en què s'expressa, un vincle intermitent però profund amb Eivissa i segurament també una certa afició a parlar amb els amics amb una copa a les mans. Això fa que m'hagi sentit bastant a prop del poemari que avui presentam.

Ell diu que ha volgut fer aquí la presentació perquè és en aquesta sala on va presentar el seu primer llibre, *Poemes en gris*, fa prop de vint anys, i així d'alguna manera li pareix que tanca un cercle. Esper que això de tancar el cercle no vulgui dir que no pensa escriure més, perquè el cercle poètic de Manel Marí no ha estat precisament un cercle viciós (encara que a vegades transiti per la senda dels poetes maleïts), sinó un cercle molt ben arrodonit i virtuós, que s'obria el 1998 amb el premi de poesia Miquel Àngel Riera, de Mallorca, i es tanca —de moment!— amb el Premi València 2016 de la Institució Alfons el Magnànim (Diputació de València) que ha obtingut el llibre que avui ens reuneix.

Entremig, 9 llibres més, quatre d'ells premiats, ja donen una idea de la seua trajectòria: en Manel Marí no és un poeta ocasional, sinó que s'ha construït un llenguatge, unes formes expressives i un món personal que en conjunt són dignes de la més alta consideració. I el llibre que avui presentam ho posa de nou en evidència.

El meu primer contacte amb les Tavernàries va tenir lloc durant el procés d'elaboració. L'abril de 2015, l'autor em fa arribar una primera versió del llibre perquè n'hi doni una opinió que vol que sigui crítica. Em parla del conflicte entre seny i rauxa que és present en els poemes, i vol saber si em sembla tècnicament vàlida la idea dels *SOBRUTS* (uns poemes de 14 versos amb rimes internes) que contraposa als *SONETS*.

La meua primera valoració, tan crítica com discutible, va ser que es tractava (i es tracta) d'un llibre elaborat amb detall, tant en la forma com en els conceptes: aquesta complexitat segons com contrasta amb l'escenari de taverna, que un ima-

20 DE MARÇ,
A LES 20.30 HORES
**HOMENATGE
AL POETA
MANEL
MARÍ**
(1975-2018)
AUDITORI DE L'ESPAI CULTURAL
CAN VENTOSA

PARTICIPANTS:
ANTONI ALBALAT
NORA ALBERT
PEP LLUÍS AGUILÓ
SEBASTIÀ ALZAMORA
IOLANDA BONET
MIQUEL CARDELL
FELIP CIRER
ÀNGELS ESCANDELL
CARLES FABREGAT
JULIO HERRANZ
BERNAT JOAN
ISIDOR MARÍ
JORDI MARÍ
ÀNGELS MARTÍNEZ
PERE JOAN MARTORELL
NEUS PLANELLES
EDUARD RAMÍREZ
BARTOMEU RIBES
FINA RIERA
PAU SARRADELL
EMMA SEGURA
MARIÀ TORRES
SERGI TORRÓ
EVA TUR ANTONIO
VICENT TUR
JAUME VIDAL FORTEZA

PRESENTA:
NORA ALBERT

ACOMPANYAMENT MUSICAL:
SUSANNA ROZSA

Foto: Miguel Lorenzo

Institut
d'Estudis Balearics

A dalt, cartell de l'acte d'homenatge a Manel Marí que se celebrà el mes de març de 2018, a l'Espai Cultural Can Ventosa, a Eivissa (fotografia: Miguel Lorenzo).

gina més bàsic i impulsiu. Algunes de les cançons s'aproximen més a aquest to popular.

La contraposició seny-rauxa hi és visible, però crec que es refereix sobretot a l'oposició entre el seny fossilitzat que imposa un determinat sentit de civilització (prop de l'estat sobri?) i la sincera espontaneïtat alliberadora (In vino veritas, recorda el títol d'un poema) pròpia de l'estat etílic.

Precisament el poema IN VINO VERITAS acaba així:

Amb tot el que he begut potser ja
[va sent l'hora
que ho aneu fent vosaltres, lectors,
[que sigui el vi
qui restauri el llindar del que
[voleu sentir
o d'allò que voldríeu dir en un
[moment de febre,
reclameu que un espasme sincer
[us esmeni els dogmes
sense embolcalls amables. Collons,
[planteu-hi cara
al seny fossilitzat! Beveu, i
[destruiu-lo!

El poeta Manel Mari en una fotografia publicada pel diari ARA Balears.

Aquesta voluntat de rompre amb el seny fossilitzat no impedeix, per exemple, que les formes lingüístiques i poètiques siguin bastant assenyades (ni el llenguatge ni les tècniques poètiques del llibre són cap borratxera o disbauxa).

A l'apartat titulat Sobruts escrits a la taverna neta (i viceversa), comprovam que la introducció dels so/bruts al costat dels so/nets, per exemple, és una llicència bastant fàcil d'admetre: amb els sonets ja s'hi han fet tota mena de provatures!

L'autor mostra una certa propensió al jocs formals, als jocs d'enginy i de paraules, que sovent són ben eficaços. A més del nom de sobruts i d'altres jocs amb les rimes, hi ha un poema (per exemple) que es titula VI O GRAFIA, i el darrer poema de les Cançons de taverna, TORNADA DE BLUES juga amb les homofonies entre el català i l'anglès (o dar-li'n o mai dar-li'n).

Una altra cosa que li deia fa dos anys a l'autor és que en l'entramat del llibre hi ha unes imatges centrals que no són gaire transparents (ni ho han de ser necessàriament): la veu, l'eco, la bèstia...

A risc d'equivocar-me, o de fer una lectura que no respon a la idea de l'autor, diria que la veu és l'expressió espontània, o si voleu, la vida sense disfresses assenyades. L'eco sembla que representa tots els condicionaments del seny fossilit-

zat, de l'entorn social i cultural, que coarten la veu o que obliguen a es-trafer-la. I la bèstia segurament és l'esclat que resulta del xoc entre la veu i l'eco, l'instint implacable. Però vaja, si l'autor o els altres lectors ho entenen de manera diferent, tampoc no passa res.

Allò que compta, en realitat, és que el llibre, que en conjunt està molt bé, té moments d'alta intensitat poètica.

Parlem de les parts en què està estructurat:

Els poemes de Manel Mari van precedits d'un magnífic pròleg d'Enric Sòria, que us recoman especialment, igual que l'epíleg que hi ha després de les Tavernàries, degut en aquest cas a un altre gran escriptor i amic del Manel, Sebastià Alzamora.

A baix, Manel Mari a la terrassa d'un dels bars de la plaça del Parc, a Eivissa.

Entrant a les Tavernàries, després d'un poema que fa de PÒRTIC, ve una secció anomenada TOM-WAITIANES en honor d'un cantant «de taverna» que també m'agrada especialment. En aquesta secció se'ns introdueixen la veu, l'eco i la bèstia.

A continuació ve el conjunt de SONETS i SOBRUTS, on hi ha el poema que més m'agrada (i és un sobrut!). Vaig tenir la debilitat de dir-l'hi al Manel i ell ha tingut l'amabilitat de dedicar-me'l. El llegiré amb el seu permís:

MIGDIA

Un sol record vulnera l'ànsia
[aquesta
d'enviar al pou distant de coses
[mortes

una vida sencera: la carícia
impecable, l'instant primer en què
[férem

que, d'alguna manera, s'aturés
tot l'espai del voltant, i el temps, i
[l'esma,
la carícia primera, la bestreta,
el proemi de tant o la conjura.

Si t'ho penses, és ara, a mitja vida,
quan t'has guanyat el dret de
[mirar enrere
i potser tens encara un mínim
[marge,

que entens com és d'estret el curs
[dels anys
i malgrat el retret de tanta errada
hi ha una imatge preclara que et
[sap viu.

Manel Marí, al balcó de ca seua, a Eivissa (fotografia F. de Lama).

Això no vol dir que no n'hi hagi d'altres de memorables, en aquesta secció. És una qüestió personal.

I després ve la secció que més respon al títol del llibre, Cançons de taverna. Com ja apuntava abans, és aquí on trobam els poemes que s'acosten més a la lògica tavernària. Són poemes que canten formalment, per la mètrica que adopten, i se situen temàticament en l'ambient més desinhibit de la gresca. PACO EL DE SA PENYA em va pareixer especialment interessant des del primer moment, però els tangos, el fado, la cançoneta marinera i el blues hi ressonen amb molta eficàcia expressiva. Aquí es nota també la versatilitat d'estils de l'autor.

El poemari es tanca amb un apartat que es titula Sortida d'emergència. L'integren dos poemes encadenats pel mateix títol: Excusatio non petita... Acusatio manifesta. Són una represa de les tesis centrals del llibre, que resumeixen dos versos del primer poema:

*...la natura ens ha dotat del nervi
/ i la cultura, del penediment.*

En definitiva, crec que aquest és un bon llibre de poemes, que s'insereix amb veu pròpia en una tradició antiga de cançons i poemes de taverna, que, com recorda Enric Sòria en el pròleg, es remunta més enllà

dels Carmina Burana dels goliards medievals, i que té manifestacions ben properes en la cançó tradicional (Per l'aliment del bon vi, Amb les claus de Déu...).

No sé si és un gènere amb un futur assegurat. Per una banda, les migracions actuals dels universitaris (els ERASMUS / ORGASMUS) i les seues activitats lúdiques segurament ofereixen matèria primera en abundància, però per altra banda cal reconèixer que la taverna, com a espai on (a més de beure) era fàcil parlar i cantar en grups, és un locus en vies d'extinció, suplantat per les disco i espais sorollosos afins on resulta impossible cap llenguatge que no sigui corporal.

En qualsevol cas, tant si el camí que ha fet Manel Marí porta lluny com si no, val la pena recórrer-lo, i si ell hi vol afegir alguna etapa més, també estarà molt bé.»

Després d'aquestes paraules, en Manel hi va llegir alguns poemes, i em va demanar que cantàs alguna cançó, mentre brindàvem amb un got de vi. Va ser emotiu veure i sentir com tots els assistents participaven en la tornada d'una de les cançons de taverna que havíem esmentat, i que comença així:

*Per l'aliment del bon vi
me n'he empenyat la gorra.
M'he quedat desengorrat
i no l'he tastat!*

*El vi n'és bo, l'aigua no gaire.
El vi n'és bo, que l'aigua no.*

Tot això es va fer present, amb una incredulitat instintivament rebel, quan vaig saber que havien pres un nou sentit les paraules de Manel Marí, dient que les *Tavernàries* tancaven un cercle... I vaig voler recordar els seus versos i els seus amics amb aquest sonet, que voldria entrellaçar-se amb els que ell ens ha deixat, perquè sempre més estigui amb nosaltres:

*Plegats vàreu escriure algun
[poema
i vàreu aixecar algun got de vi.
Ara no hi és, i costa molt de dir:
és una absència que per dins et
[crema.*

*La crueltat a voltes pot ser
[extrema,
i semblar fins i tot que no té fi,
que el temps s'hagi aturat aquell
[ahir,
que tot sigui raïm d'una verema,*

*aixafat, trepitjat, llançat al cup...
Però en silenci la tristor fermenta
i cada mot escrit es fa més fort,*

*la veu s'eixampla, crida, no s'ajup,
ressona més vital i més valenta,
i esclafa la rialla de la mort.*

ISIDOR MARÍ
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS ■